

Asia: VN/7059/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta (pysyvä oleskelulupa)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Sisäministeriö esittää pysyvän oleskelun edellytysten selvää tiukentamista. Merkittävänä poikkeuksena mahdollisuutta pysyvään oleskelulupaun esitetään suomalaisessa korkeakoulussa ylemmän korkeakoulututkinnon tai yliopistojen kandidutkinnon suorittaneille. Samaa mahdollisuutta ei kuitenkaan ole ulotettu ammattikorkeakoulusta valmistuville. Tämä asettaa heidät eriarvoiseen asemaan ja heikentää AMK-tutkinnon vetovoimaa kansainvälisten opiskelijoiden silmissä. Ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneilta edellytettäisiin käytännössä aina neljän vuoden mittaista oleskelua Suomessa määräaikaisella luvalla sekä riittävää palkkatasoa pysyvän oleskeluluvan saamiseksi. Näin ollen ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneet kansainväliset osaajat ovat jäämässä eriarvoiseen asemaan ulkomaalaislain uudistuksessa.

Esitys on ristiriidassa korkeakouluille asetettujen tavoitteiden kanssa. Ammattikorkeakouluja on päättäjiä ja ministeriöiden taholta ohjattu lisäämään merkittävästi koulutusperäistä maahanmuuttoa ja helpottamaan Suomen osaajapulaa. Tavoitteeksi on asetettu myös, että 75 prosenttia valmistuvista kansainvälisistä opiskelijoista työllistyisi Suomen työmarkkinoille valmistumisen jälkeen. Ammattikorkeakoulut ovat kasvattaneet kansainvälisten opiskelijoiden määrää ja lisänneet opiskelijoiden työllistymistä tukevia toimia. Lakiesitys onkin ristiriidassa asetettujen korkeakoulupoliittisten tavoitteiden kanssa.

Tämä on erityisen ikävää, koska suurin osa Suomessa korkeakoulutetuista maahanmuuttajista tulee ammattikorkeakouluista (mm. sairaanhoitajat, insinöörit). Ammattikorkeakoulut ovat myös ainoat suomalaiset korkeakoulut, joissa suurimmassa osassa suomen tai ruotsin kielen opinnot ovat pakollinen osa kansainvälisten opiskelijoiden opetussuunnitelmaa. Lisäksi lähes kaikissa ammattikorkeakouluissa suomen tai ruotsin kielen osaaminen ovat oleellinen osa kansainvälisille opiskelijoille suunnattua stipendijärjestelmää.

Lakimuutosta tehdään tilanteessa, jossa osaavan työvoiman tarpeen voidaan odottaa olevan monilla aloilla ja alueilla lähivuosina kasvussa. Eläkkeelle siirtyvät ikäluokat ovat suuria ja lisäksi monet keskeiset toimialat kasvavat. Pienentyvät ikäluokat eivät riitä korvaamaan koko osaajatarvetta, osaajia tarvitaan myös maan rajojen ulkopuolelta. Sote-alat ovat tästä hyvä esimerkki.

Suurten ikäluokkien ikääntyessä eniten hoivaa tarvitsevien yli 85-vuotiaiden määrä kasvaa Suomessa rajusti. Tilastokeskuksen syksyn 2024 väestöennusteen mukaan tähän ikäluokkaan kuuluvien määrä koko maan tasolla yli kaksinkertaistuu vuoteen 2045 mennessä (2024: 168 767 => 2045: 343 557). Muutos on erityisen suuri ensi vuosikymmenen alussa: viisivuotisjaksolla 2030–2035 ikäluokan koon kasvu on 77 000 henkeä eli 37,4 %. Haaste koskee aivan kaikkia maakuntia. Esimerkiksi Uudellamaalla yli 85-vuotiaiden määrä kasvaa ko. viisivuotisjaksolla 39,4 %. Muutos merkitsee sote-alojen osaaja- ja koulutustarpeiden huomattavaa kasvua koko maassa.

Samaan aikaan kun sote-palvelujen tarve kasvaa, hoitohenkilökunta ikääntyy ja eläköityy. KEVA:n laskelmien mukaan kuntasektorilla työskennelleistä sairaanhoitajista eläköityy jaksolla 2022–2031 koko maan tasolla kaikkiaan 24,6 % ja esimerkiksi osastonhoitajista 45,0 %. Kuntasektorilta hyvinvointialueille siirtyneiden työntekijöiden ikääntyminen ja mittava eläköityminen koskee koko maata, mutta korostetun suuri muutos on itäisessä Suomessa. Esimerkiksi Pohjois-Karjalassa 36,4 % näistä työntekijöistä eläköityy vuosina 2022–2031. Koko maan tasolla vastaava luku on 32,7 %. Osaajia tarvitaan siis sekä turvaamaan kasvavaa palvelutarvetta että korvaamaan eläkkeelle siirtyviä. Tähän haasteeseen on pakko vastata koulutuksella.

Pysyvä oleskelulupa pitää voida saada myös AMK-tutkinnon suorittamisen jälkeen, kun henkilöllä on riittävä suomen tai ruotsin taito. Näin korkeakoulusta valmistuneilla olisi yhdenvertaiset mahdollisuudet päästä mukaan suomalaiseen yhteiskuntaan.

Hirvonen Vili
Pohjois-Karjalan maakuntaliitto